

Balıkesir - Balya Maden (Pb-Zn) Artıklarının Yurt Ekonomisi Açısından Önemi

Zeki AKYOL
M.T.A, Enstitüsü
ANKARA

ÖZ ; Eski Balya maden işletmelerinden kalan artıkların bol miktarda kurşun, çinko içermektedir, Balya maden potansiyeline ve yurt ekonomisine katkısı yönünden artıkların çok önemli olduğu kanısındayız.

Halen yeraltı maden araştırmalarına devam edilmektedir. Yeraltı maden potansiyeli ortaya çıkarılıncaya kadar yalnız artıkların işletilmesinin yurt ekonomisi açısından sakıncalı olduğu düşünülmektedir Yeraltı maden potansiyeli olumsuz olduğunda, hır milyon tonun ümrinde olan artıklar başlı başına işletilebilir,*

GİRİŞ

Artıklar, Balya (Ek:1) ilçesinin Belediye sınırları içinde ve kenarında bulunmaktadır. Eski çağlardan beri varlığı bilinen Balya madeninin, Orta çağda Perikies zamanından beri işletildiği bilinmektedir. Modern işletmeciliğe, 1880 yılında «Société des mines de Balya » Karaaydın» adında bir Fransız şirketi başlamıştır. Birinci Dünya Savaşından önce, dünyanın en büyük kurşun madeni yataklarından biri olan Balya madeni, Fransız şirketi tarafından 1939 yılına kadar işletilmiştir. 1913 yılında en yüksek işletmecilik seviyesine ulaşmış olup, üretim 140.300 ton ham cevher ve 13.800 ton kurşundur. Sonraları üretim düşmeye başlamıştır,

Artıkların kesin birikim tarihi bilinmemekle beraber 1939 yılına kadar Fransız şirketi tarafından ve daha önce yapılan işletmelerden olduğu kesin olarak bilinmektedir (Ek: 2),

«Bulunmuş = mekşuf» maden kapsamı içinde değerlendirilebilecek olan artıkların ve Balya

madenin, sadece artıklara yönelik işletme hazırlıkları özel bir şirket tarafından sürdürülmektedir; Aynı artıkların 1966 - 1970 yılları arasında da bir bölümünün işletildiği söylenmektedir.

JEOLOJİ ;

Balya civarında; Paleozoyik» Mezozoyik ve Tersiyer yaşlı formasyonlar vardır (Ek: 2).

Paleozoyik, Permliyen ve Ferrno-Karbonifer yaşlı kireçtaşları şeklinde, olup» Üst Triyas içinde ve üstünde yabancı (allokton) bloklar halinde bulunmaktadır,

Mezozoyik yaşlı formasyonlar, Üst Triyas ile temsil edilmiş olup, kilit taşı, milt taşı, kum « taşı, çakıl taşı, kumlu kireç taşı aralanması şeklindedir, Permliyen kireç taşı blokları bu aralanma içinde ve üstünde bulunmaktadır,

Tersiyer, volkanitlerle temsil edilmiştir. Magmatik faaliyet yaygındır. Çevrede, trakit, dasit, riyodasit ve andezit vardır,

Tektonik karmaşıktır, genel kırık hatları KD-G8 gidişlidir.- Permliyen kireç taşları oistolit ve örtü şeklindedir. Kıvrımlarına belirgin değildir.

Cevherleşme genellikle dasit ve kireç taşı dokanağında bulunur. Ayrıca kireç taşı eklem ve faylarında da izlenmiştir. Çok az miktarlarda da ayrılmış (altere) dasit içinde saçılmış (dissémine) olarak bulunmaktadır.

Başlıca cevher mineralleri: galenit» sfale -• rlt, pirit, kalkopirit, plrotin, antimonit» orpiment, realgar dır,

(1) «Artık» kelimesi «cüruf» kargılığı kullanılmıştır. Balya maden artıkları izabe artığı ve flotasyon artığı olmak üzere iki kısımdır,

Balya civarı maden jeolojisi yönüyle ilginçtir*

ARTIKLAR (İzabe ve flotasyon) :

Balya maden potansiyelinin ayrılmaz bir parçası, 'bir milyon tonun üzerinde rezervi olan artıkların, maden ekonomisine katkısı doğrudandır.

Sahada, izabe ve flotasyon artıkları ayrı ayrı yerlerde bulunmaktadır.

Rezerv hesaplamasına yönelik örnekler artıkların yamaçlarından ve küçük derecik kenarlarından «oluk Örnekleri» şeklinde alınmıştır.

a) Flotasyon artıkları için ortalama tenor :

Pb : % 4.17

Zn : % 3.46

Cu : % 0,17

b) İzabe artıkları için ortalama tenor :

Pb : % 3.40

Zn : % 10,34

Cu : % 0.21

o) Flotasyon artıkları için toplam tenor ortalaması (Pb+Zn+Cu) % 7.80

d) İzabe artıkları için toplam tenor ortalaması (Pb+Zn+Cu) % 13,95 bulunmuştur.

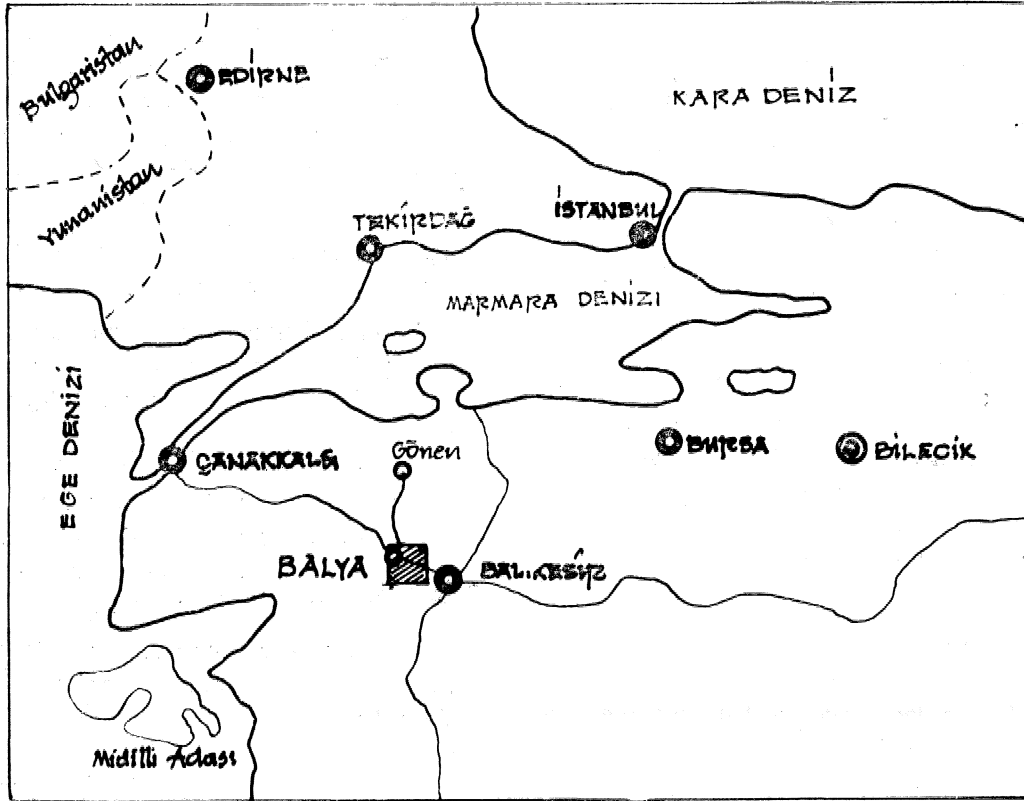
Artıklar içinde gümüş ve kadmiyum da olup, 66 ton gümüş ve 113 ton kadmiyum hesaplanmıştır,

SONUÇ VE ÖNERİLER :

Balya maden potansiyeli* yeraltı ve yerüstü maden potansiyeli şeklinde düşünülmektedir.

Yeraltı maden potansiyeli araştırmaları halen devam etmektedir.

Yerüstü potansiyeli ise bir milyon tonun üzerinde bulunan artıklardır. Bu hazır bir potansiyeldir. Bunlar Balya maden ekonomisi açısından çok önemlidir. Yeraltı araştırmaları sonucunda ortaya konacak yeraltı maden potansiyelinin olumlu veya olumsuz oluşuna göre de

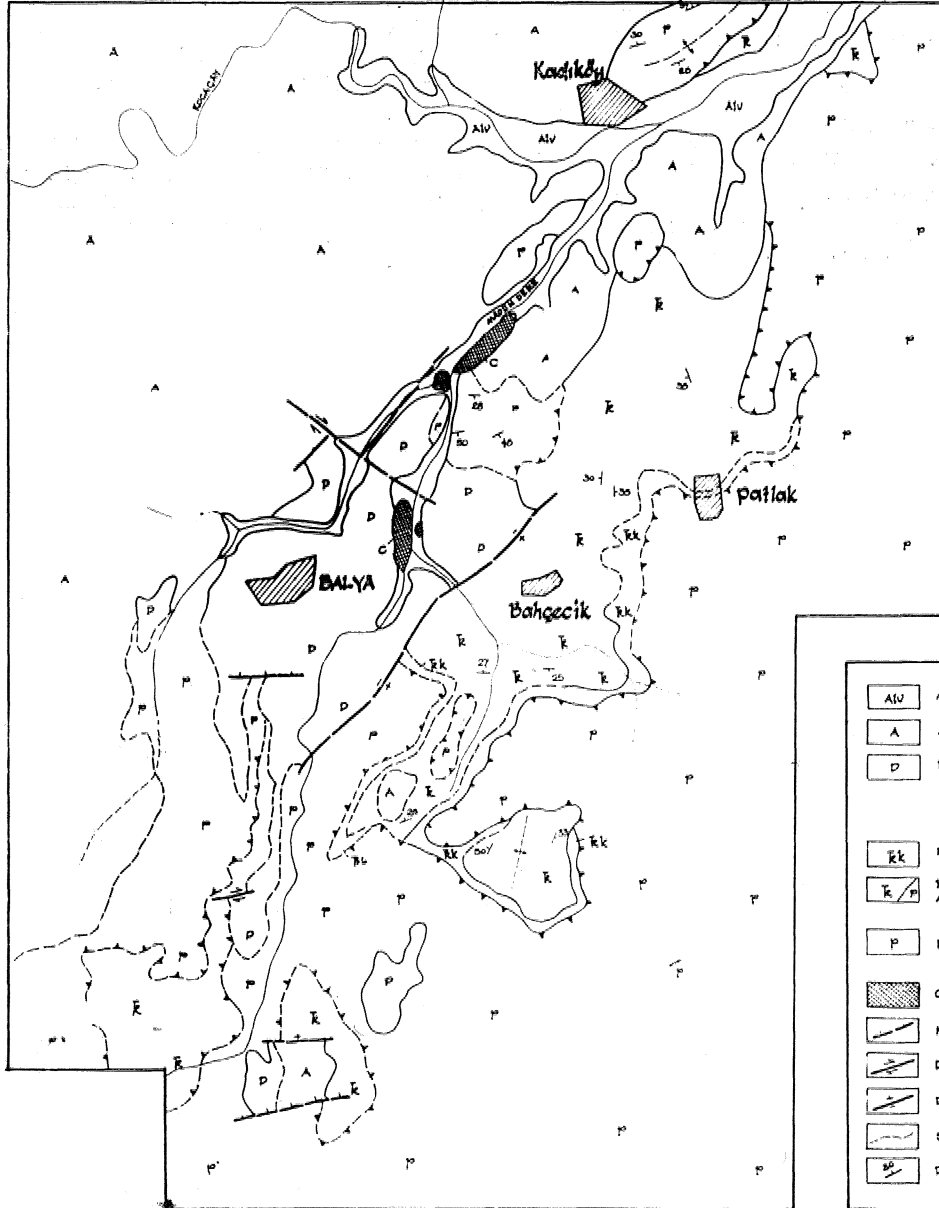

Ws. : 1. Balıkesir - Balya'nın Bölümü Haritası

BALYA CİVARINA AİT JEOLOJİ HARİTASI VE ÇUKUFLARIN YERİ

Zeki AKYOL-
380 YILK. MİH.

01-ÇEK
1/25.000

Ek : 2

aynca önem kazanacaktır, Şimdilik artıklar, yeraltı maden potansiyelinin ayrılmaz bir parçasıdır,

Balya'da yeraltında ekonomik sınıra yakın bir maden potansiyeli ortaya çıkarıldığında, bunun işletilmesi için gerekli ekonomik koşullar, artıklarla birlikte düşünüldüğü zaman olanaklıdır. Artıkların Balya maden işletmeciliğinde katkısı büyük olacaktır. Yalnız artıklar işletilip, ekonomik sınıra yakın maden potansiyeli ortaya çıkarıldığında, bu zaman süreci içinde artıklar bitirilirse, Balya madenin ömrü yok olacak, Yurt ekonomisine olumsuz yönde etkili olacaktır.

Hernekadar Balya maden artıkları, bağımsız düşünüldüğünde ekonomik ise de, Balya maden potansiyeli dendiğinde» yukarda bahsedilen etkilerinden dolayı, artıklarla birlikte Balya madeni düşünülmektedir. Yurt ekonomisi

acılarından ise bunların birbirinden soyutlanmasının olanaksız olduğu kanısındayız.

Yeraltında ekonomik bir potansiyel olma - diğı saptandığında artıklar işletilebilir.

BEĞİNİLEN BELGELER,

AKYÖL, Z, (1976): Ballkesir-Balya (Pb-En-Cu) Madeni Hakkında Jeoloji Raporu - M,T,A, ANKARA

AKYOL, Z, (1976): Bahkesir-Balya Pb-Zn-Oulu Cürüfların Tenor ve Rezerv Hesaplamasına Yönelik ön Çalışma Raporu-M/T.A., ANKARA

AYGEN, T, (1956): Balya Bölgesi Jeolojisinin İncelenmesi-M.T.A, Yayın, Seri D» No: 11, ANKARA

BİNGÖL, E., AKYÜREK, B., KÖRKMAZER, B. (1973): Biga Yarımadasının Jeolojisi ve İCarakaya Formasyonunun Bazı Özellikleri-Cumhuriyetin 50. Yılı Yerbilimleri Kongresi, ANKARA